

OPETUSHALLITUS

Kansainvälinen näkökulma opetussuunnitelmaan

8.8.2013

Erja Vitikka

Opetushallitus

KANSAINVÄLINEN NÄKÖKULMA?

- ◆ Eri maiden opetussuunnitelmien analyysin tuottamia havaintoja ajankohtaisista opetussuunnitelman kehittämiskysymyksistä eri maissa
- ◆ Kansainvälinen yhteistyö ja ”benchmarkkaus” on keskeinen tekijä eri maiden koulutuksen kehittämistyössä
- ◆ Opetussuunnitelma on yksi olennainen kiinnostuksen kohde kansainvälisessä yhteistyössä
- ◆ Opetussuunnitelma on yhteiskunta- ja kulttuurisidonnainen tuotos, jonka vertailu saati ”kopioiminen” on varsin rajallista
- ◆ Opetussuunnitelmat ja niiden kehittäminen sisältävät globaaleja samankaltaisuuksia, jotka edistävät opetussuunnitelmaa koskevaa ymmärrystä myös kansallisesti: mikä meillä on erityisen hyvää?

MIKÄ ON OPETUSSUUNNITELMA?

- ◆ **Osa koulutusjärjestelmää:** yhteiskunnan väline koulutuksellisten tavoitteiden ja sisältöjen määrittelymiseen ja opetuksen ohjaukseen
- ◆ **Prosessi:** koulun ja opetuksen kehittämisen väline
- ◆ **Käytäntö:** opettajan työväline
- ◆ **Produkti:** hallinnollinen, kulttuurinen, tiedollinen ja pedagoginen asiakirja

OPETUSSUUNNITELMATASOT

Kansainvälinen	esim. Eurooppalainen kielten arvioinnin viitekehys
Kansallinen	Opetussuunnitelman perusteet
Paikallinen	Kunnan tai koulun opetussuunnitelma
Opettajakohtainen	Vuosisuunnitelma, tuntisuunnitelma
Oppilaskohtainen	Oppimissuunnitelma, HOJKS

(Van Den Akker, 2009)

Opetussuunnitelman hallinnollinen luonne

- Kansallinen ja paikallinen ohjausväline
- Pyrkimys koulutuksellisen yhdenvertaisuuden varmistamiseen
- Opetuksen ohjaus erityisesti tavoitteiden välityksellä
- Juridisuus esimerkiksi oppilaan arviointiin liittyen

Opetussuunnitelman kulttuurinen luonne

- Ilmaisee arvoperustan, johon opetus nojaa
- Välittää kulttuurista historiaa, perinnettä, tapoja ja toimintamalleja
- Kansalliskielten merkitys
- Pyrkii myös ajattelutapojen uudistamiseen
- Määrittää ja ilmaisee yhteiskunnallista kasvatus- ja sivistyseetosta

Opetussuunnitelman tiedollinen luonne

- yhteiskunnallisesti ja kulttuurisesti tärkeänä pidettyjen tietojen ja taitojen välittäminen
- tiedon määrä lisääntynyt jatkuvasti – olennaisen tiedon määrittely ja valinta opetussuunnitelman laatimisen keskiössä
- Mitä opetetaan? Mitä opitaan?
- oppiaineet keskiössä, taitojen merkitys korostunut
- eheyttäminen ja opetuksen eheys keskeistä: kokonaisuuksien rakentaminen

Opetussuunnitelman pedagoginen luonne

- oppimiskäsitysten sekä opetuksen toteuttamismahdollisuuksien ilmaisija
- koulupedagogiikan uudistaja
- opetussuunnitelman pedagoginen ohjaus epäsuoraa mutta monimuotoista
- Miten opitaan? Miten opetetaan?
- pyrkimys opetussuunnitelman eheyteen: läpileikkaavia pedagogisia elementtejä toimintakulttuuri, oppimisympäristöt, työtavat
- oppimisen tuen näkökulma vahva
- vaihtelua eri maiden välillä runsaasti, liittyy opettajan profession ja opettajankoulutuksen luonteeseen

KANSAINVÄLISET OPETUSSUUNNITELMASUUNTAUKSET

- ◆ Tavoitteena oli selvittää ajankohtaisia opetussuunnitelman kehittämisen suuntaviivoja kansainvälisessä viitekehyksessä
- ◆ Tarkastelussa 10 perusopetuksen kansallista opetussuunnitelmaa: *Australia, Englanti (UK), Skotlanti, Kalifornia (USA), Ontario (Kanada), Hong Kong (Kiina), Ruotsi, Singapore, Uusi-Seelanti, Etelä-Afrikka*

SUUNTAAVAT KYSYMYKSET

- ◆ Mitkä ovat ajankohtaisia opetussuunnitelman kehittämisen kysymyksiä?
- ◆ Miten opetussuunnitelmaa hallitaan?
- ◆ Miten opetussuunnitelmaa uudistetaan?
- ◆ Millainen on opetussuunnitelman kokonaisrakenne?
- ◆ Miten opetusta ohjataan opetussuunnitelmatekstin avulla?
- ◆ Miten oppilaan arviointi rakentuu osana opetussuunnitelmaa?

Opetussuunnitelman kehittämisen ajankohtaiset kysymykset eri maissa

Paikallinen päätösvalta

Hallinta

Kansallinen ohjaus

Opettajan autonomia

Opetuksen ohjaus

Opettajien ulkoinen valvonta ja ohjeistus

Oppilaskeskeinen ja oppilaslähtöisiä menetelmiä painottava pedagogiikka

Opetuskäsitys

Sisältöjen hallintaa painottava opetus

Taidot ja kompetenssit

Fokus

Tiedonalat

Taitojen hallinta

Arvioinnin kohde ja menetelmät

Oppiaineen sisällöllinen hallinta

OPETUSSUUNNITELMAN HALLINTA

Opetussuunnitelman hallinta

PÄÄTÖKSET, MITÄ OPETETAAN

PÄÄTÖKSET, MITEN OPETETAAN

	Koulun taso	Koulun taso kansallisen viitekehyksen puitteissa	Kansallinen taso
Koulun taso	Uusi-Seelanti	Australia, Belgia, Suomi, Ranska, Englanti, Japani, Alankomaat, Skotlanti	Italia, Korea, Norja, Ruotsi, Portugali
Koulun taso kansallisen viitekehyksen puitteissa	-	Tsekki, Tanska, Viro, Unkari	Itävalta, Saksa, Slovenia, Espanja
Kansallinen taso	-	-	Islanti, Luxemburg, Meksiko, Turkki

(Kiira Kärkkäinen, OECD, 2012)

RAKENTEELLISIA HAVAINTOJA

- ◆ Asiakirjakokonaisuudet: opetussuunnitelma jakautuu useaan eri dokumenttiin. Tyypillisesti jokainen oppiaine muodostaa oman asiakirjansa. Siten opetussuunnitelma saattaa koostua 10-15 erillisestä dokumentista: esimerkiksi Kalifornian opetussuunnitelma käsittää 11 osaa, Australian 8 osaa, Ontarion 9 osaa, Englannin 13 osaa.
- ◆ Asiakirjakokonaisuuksiin sisältyvät dokumentit jakautuvat kolmeen osa-alueeseen: opetuksen lähtökohtiin, oppiaineisiin ja arviointiin.
- ◆ Monissa maissa opetussuunnitelmalle on pyritty rakentamaan viitekehys, jolla ilmennetään kokonaisrakennetta

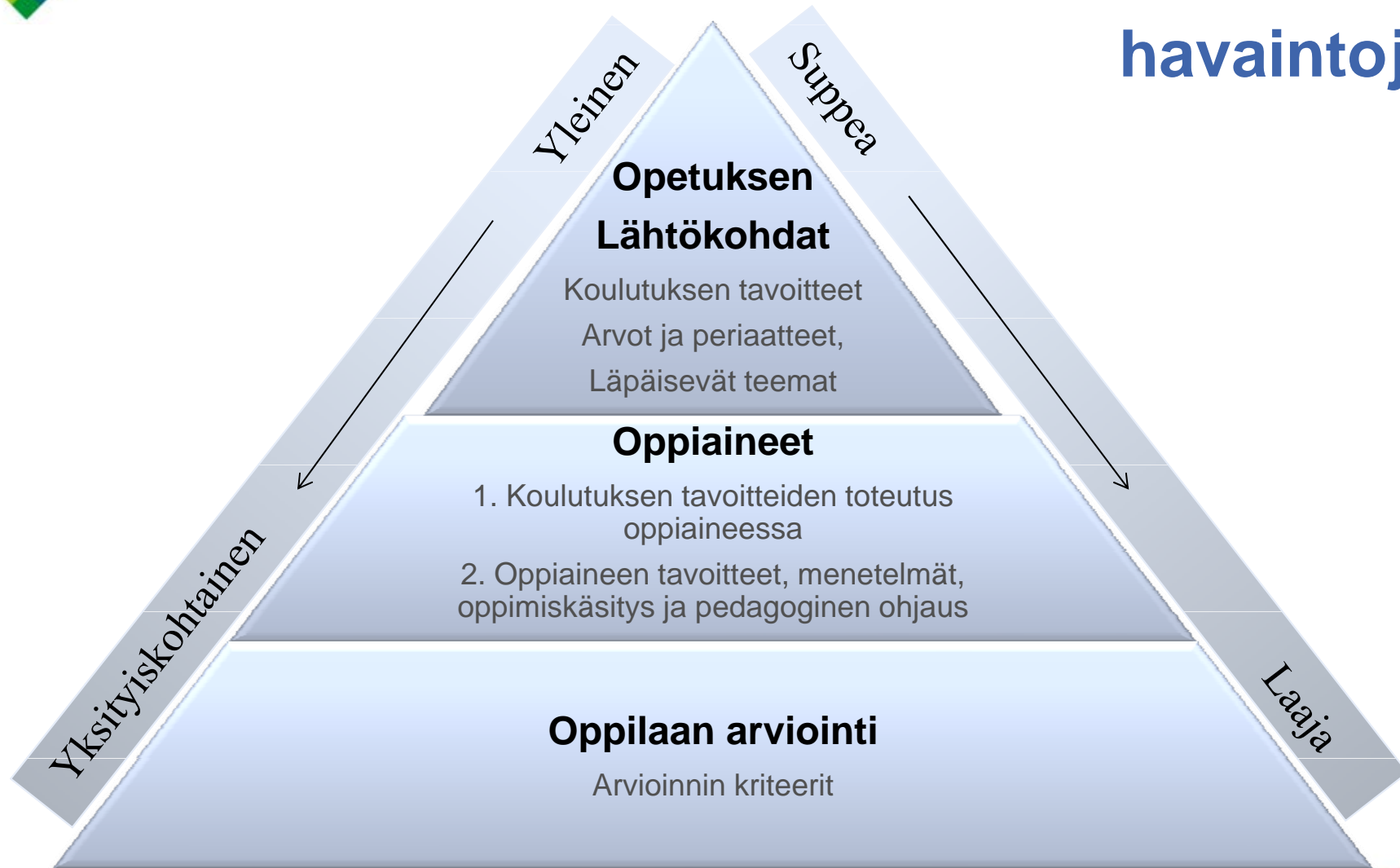
FRAMEWORK-ESIMERKKI

The Hong Kong School Curriculum

Rakenteellisia havaintoja

TAIDOT OPETUSSUUNNITELMISSA

- ◆ Opetuksen kokonaistavoitteet määritellään pääsääntöisesti taitoina - kompetenssipohjaisuus
- ◆ Opetussuunnitelmissa kuvatut taidot voidaan jakaa kolmeen karkeaan luokkaan:
 - 1) **Perustaitoihin** (lukutaito, matemaattiset taidot)
 - 2) **Kompetensseihin** (laaja-alaisten taitot, esim. ajattelun taidot, kansalaisen taidot, terveys ja hyvinvointi)
 - 3) **Oppiainekohtaisiin taitoihin**
- ◆ Globaalilta kansalaiselta odotetut taidot ovat pitkälti samoja eri maissa
- ◆ Kompetenssien lisäksi myös eri maiden opetussuunnitelmien oppiainekohtaiset taidot ovat yhdenmukaisia
- ◆ Laaja-alaisten taitojen arviointi kehittymässä

TAIDOT ERI MAIDEN OPETUSSUUNNITELMISSA

Kaikille oppiaineille yhteiset perustaidot määritellään pääsääntöisesti erikseen

- Lukutaito
- Matemaattiset taidot

Oppiainekohtaiset taidot eri maissa hyvin pitkälti samanlaisia

- Eroja tavoissa ryhmitellä oppiaineet, esim. the arts oppiaineena, joka sisältää kuvataiteen, musiikin, tanssin ja draaman

Kaikille oppiaineille yhteisiä laaja-alaisia taitoja määritellään pitkälti samoin

- Ajattelun taidot
- Vuorovaikutustaidot
- Osallistumisen taidot
- Luovuus
- Terveys ja hyvinvointi

Erilaisia painotuksia saavat seuraavat taidot

- Yrittäjäyys
- Itsetuntemus ja vastuullisuus
- Kestävä kehitys
- Globaalikasvatus

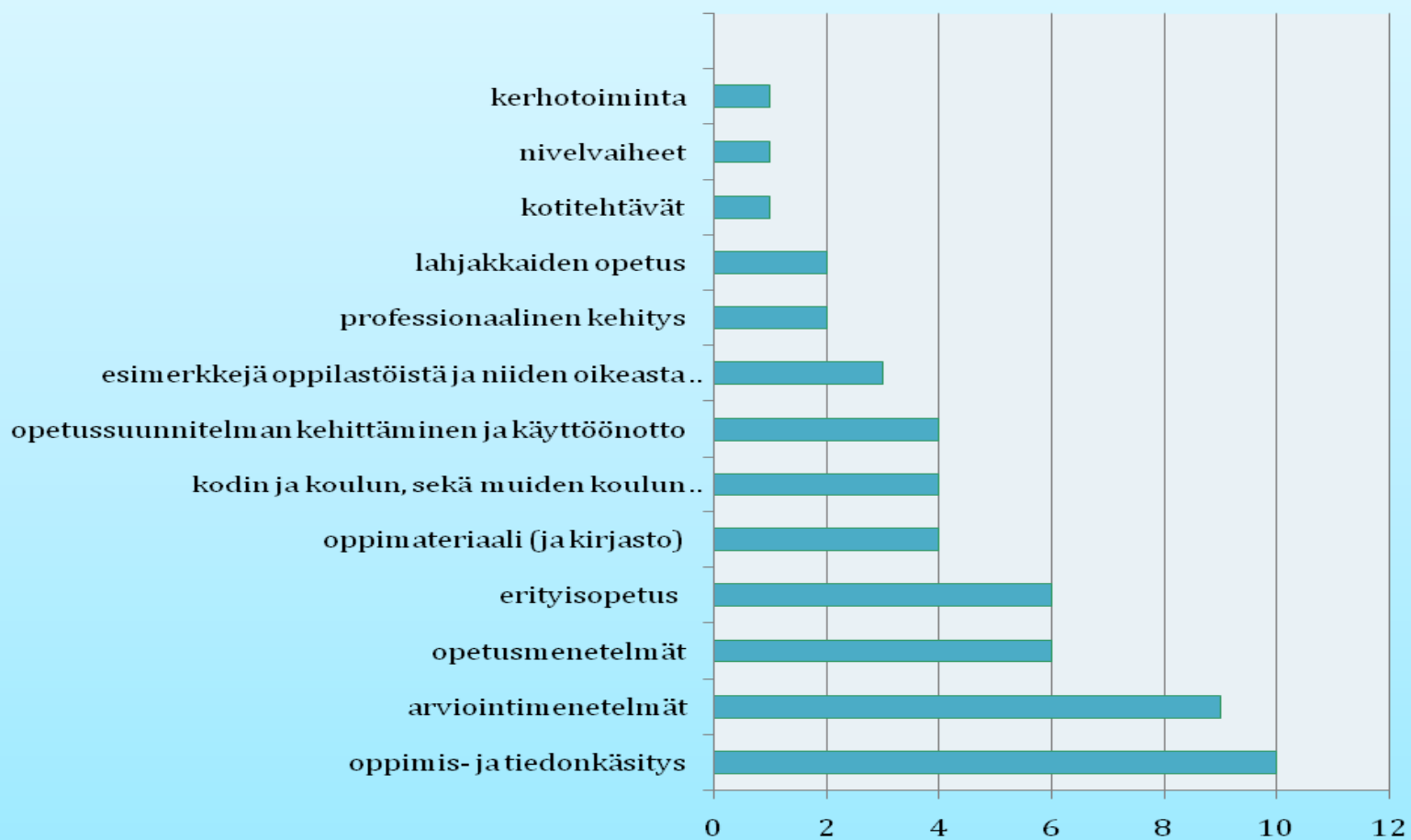

PEDAGOGINEN OHJAUS OPETUSSUUNNITELMISSA

- ◆ Hyvin monimuotoista – kansalliset painotukset
- ◆ Laajimmillaan oppimiskäsityksen määrittelyä, opetus- ja arviointimenetelmien kuvausta
- ◆ Yksityiskohtaisimmillaan malleja koevastauksista ja oppilastöistä, ohjeistusta kotitehtäviin
- ◆ Ohjauksen luonne vaihtelee normatiivisesta suositusmuotoiseen
- ◆ Opettajan menetelmällinen vapaus vaihtelee eri maiden välillä selkeästi

Pedagogisen ohjauksen monimuotoisuus tarkastelluissa maissa

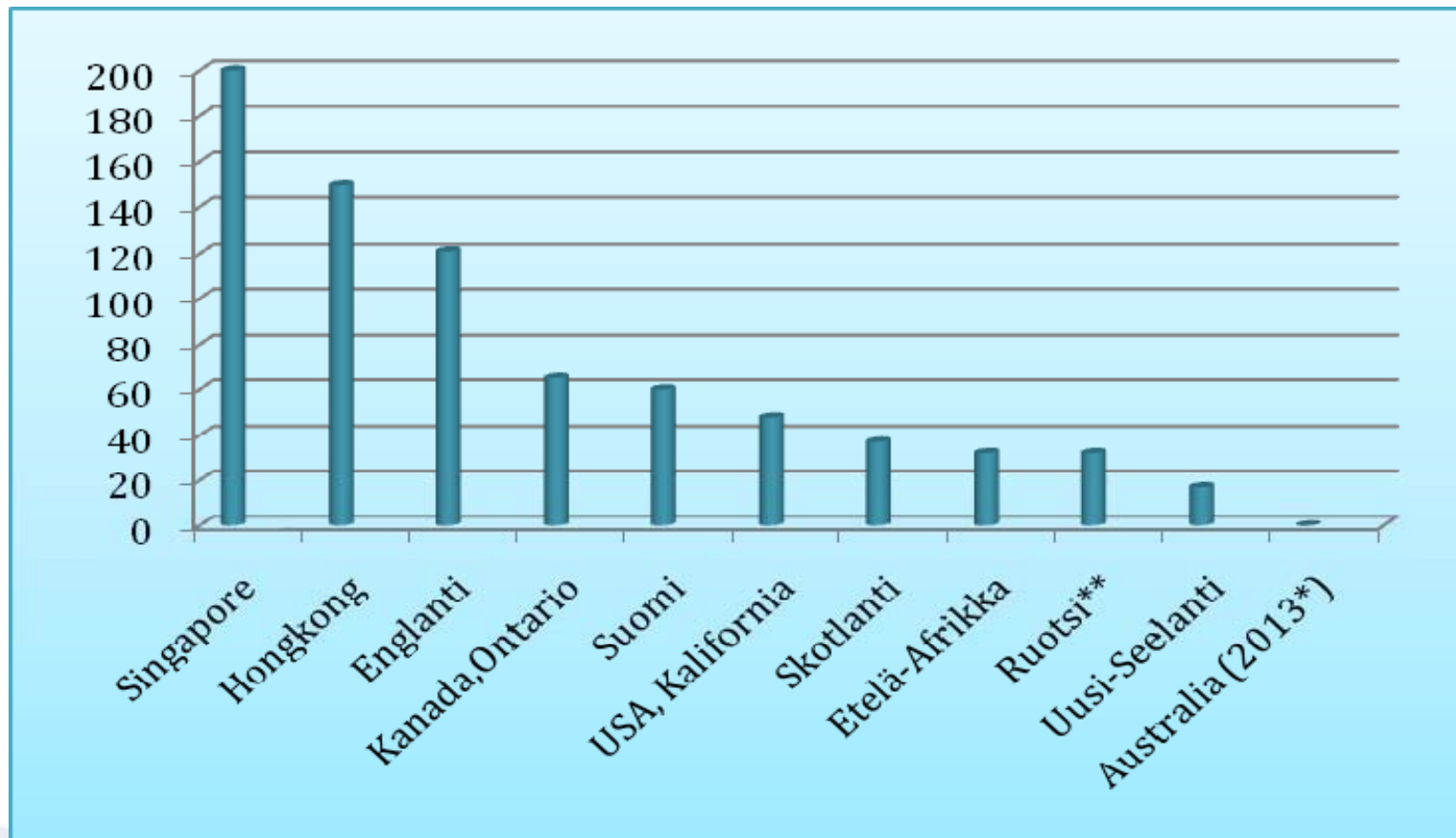

OPPILAAN ARVIOINTI OPETUSSUUNNITELMISSA

- ◆ arviointikriteerit opetussuunnitelmien yksityiskohtaisinta ainesta – ohjaavat opetusta hyvin konkreettisella tavalla
- ◆ Pedagoginen luonne: kuvaavat paitsi oppilaan osaamista myös toimintaa ja työtapoja, jotka edistävät oppimisprosessia
- ◆ Määrittävät arvioinnin kohteen: oppiainekohtaiset sisällöt tai taidot
- ◆ Määrittävät arvioinnin luonnetta: kuinka paljon opetukselle annetaan vapausasteita
- ◆ Standardit, mittaaminen

Päätösarvioinnin kriteerien määrä luonnontiedossa

Opetussuunnitelman kehittämisen globaalit suunnat

- **Opetussuunnitelmien yhtenäistyminen:**
 - taidot (21st century skills, citizen skills)
 - oppiaineet (sisällöt pysyviä, keskustelua muutoksesta)
 - koulutukselliset pyrkimykset (tasa-arvoisuuden eetos)

- **Opetussuunnitelmien eriytyminen:**
 - opetuksen ohjaus: koulun käytännöt, työtavat
 - opettajan vapaus
 - arvioinnin pedagogiset lähtökohdat